

Konsekvensutredning avseende förslag till ändringar i läroplanen för förskolan - med anledning av regeringsuppdrag till Skolverket om nationella it-strategier för skolväsendet

Innehållet i konsekvensutredningen utgår från 6-8 §§ i förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Skolverket har haft i uppdrag av regeringen att utarbeta förslag till nationella it-strategier för skolväsendet. Inom ramen för detta uppdrag har förslag till ändringar i läro-, kurs- och ämnesplaner för skolväsendet utarbetats (U2015/04666/S). När det gäller förskolan redovisades endast utkast till förslag till ändringar i läroplanen. Detta utkast har nu bearbetats ytterligare och kvalitetssäkrats och härmed redovisar Skolverket myndighetens förslag till ändringar i läroplan för förskolan. (Skolverkets diarienummer 6.1.1-2015:1608).

Bakgrund

Regeringen har den 24 september 2015 gett Skolverket i ovan nämnda uppdrag i uppgift att ta fram nationella it-strategier för skolväsendet. Inom ramen för detta uppdrag skulle Skolverket också utarbeta förslag till ändringar ibland annat förskolans läroplan för att tydliggöra uppdraget att stärka *digital kompetens* och *innovativ förmåga*. Uppdraget som rör styrdokument för grundskolan och motsvarande skolformer, gymnasieskolan och vuxenutbildningen redovisades för regeringen den 20 juni 2016.

Allmänt

1. Beskrivning av problemet och vad som ska uppnås (jfr 6 § 1)

Skolverket har fått i uppdrag av regeringen att vid behov föreslå ändringar i styrdokumentet för att tydliggöra förskolans och skolans uppdrag att stärka barnens och elevernas digitala kompetens och innovativa förmåga. Skolverket har i arbetet med uppdraget bland annat utgått från digital kompetens som en av EU:s nyckelkompetenser och digitaliseringskommissionens definition av digital kompetens.

Skolverkets förslag utgår från visionen att alla barn och elever ska ha möjlighet att utveckla digital kompetens. Innebörden av begreppet förändras bland annat utifrån teknikens och tjänsters utveckling. Digital kompetens omfattar bland annat att kunna använda och förstå digital teknik, att förhålla sig kritiskt och ansvarsfullt till medier och information samt att kunna lösa problem och omsätta idéer i handling.

2. Alternativa lösningar (jfr 6 § 2) samt avgränsningar

Dagens styrdokument

Digital kompetens finns, enligt Skolverkets bedömning, redan idag i läroplanen för förskolan. Ett alternativ hade därför kunnat vara att inte förändra dagens styrdokument. Skolverket bedömer dock att det nu finns behov att föreslå vissa justeringar i styrdokumentet, i syfte att förstärka och tydliggöra den digitala kompetensen.

3. Beskrivning av förslag till ändringar

Läroplanerna – i stort likalydande förslag för de olika skolformerna

Skolverket föreslår ändringar i läroplanen för förskolan. Förslagen ansluter till de förslag till ändringar som redovisats till regeringen i juni 2016 enligt ovan och skapar en progression från förskola vidare upp i skolväsendet.

Del 1

I del 1 föreslår Skolverket bland annat ett nytt stycke som tydliggör förskolans uppdrag att bidra till att utveckla barnens digitala kompetens.

Del 2

I del 2 föreslår Skolverket ändringar under rubriken *Normer och värden*. Det handlar om att göra barnen uppmärksamma på konsekvenser vid användning av digitala verktyg och medier. I del 2 under rubriken *Utveckling och lärande* återfinns också förslag på skrivningar om att barnen ska stimuleras och utmanas i att använda digitala verktyg på ett sätt som främjar deras utveckling och lärande. Under rubriken *Förskolechefens ansvar* återfinns också förslag på två delvis nya punkter om möjligheter till kollegialt lärande och om vikten av tillgång till såväl digitala som andra lärverktyg.

En öppen arbetsprocess och genomförda samråd

Skolverket har eftersträvat en så god förankring som möjligt hos andra berörda myndigheter och aktörer på området. Skolverket har även träffat barn, personal och representanter för huvudmän vid förskolebesök.

Skolverket har anlitat referensgrupper med experter inom datavetenskap, verksamma förskollärare, och förskollärarytbildare. Deltagarna i referensgrupperna har vid flera tillfällen fått möjligheter att ge synpunkter på utkast.

Mot bakgrund av ovanstående bedömer Skolverket att förslaget har utformats på bästa sätt och att inga alternativa lösningar är aktuella.

4. Berörda (6 § 3)

De som berörs av de föreslagna ändringarna i läroplanen i första hand de barn som deltar i utbildning i förskolan. Även kommuner, fristående huvudmän, förskolechefer, förskollärare och annan personal är berörda av de föreslagna ändringarna i läroplanen.

Enligt Skolverkets statistik gick år 2015/16 totalt 493 609 barn i den svenska förskolan, varav 397 254 gick i kommunala förskolor och 96 642 i fristående förskolor.

Enligt Skolverkets statistik fanns det år 2015 totalt 290 kommunala huvudmän för förskolor och 7106 förskoleenheter med kommunal huvudman. Enligt Skolverkets statistik fanns det år 2015 totalt 243 enskilda huvudmän för förskolor och 2668 fristående förskoleenheter.

Enligt Skolverkets statistik fanns det år 2015 totalt 102 352 anställda som arbetade med barn i förskolan.

5. Kostnadsmässiga och andra konsekvenser av regleringen och en jämförelse av konsekvenserna för de övervägda regleringsalternativen (6 § 5)

Kostnadsmässiga konsekvenser

Förslagen kan komma att påverka kostnaderna för huvudmän. Om regeringen beslutar om ändringarna uppskattar Skolverket att det för förskollärare och annan personal behövs ett par timmar att läsa in sig på ändringarna i styrdokumenterna. Utöver det kan förslaget medföra kostnader för utrustning till förskolor och kompetensutveckling för personal. Kostnaderna beror av vilken digital kompetens och utrustning som idag finns på förskolan. Respektive huvudman behöver göra en bedömning av behovet på förskolorna. Se även redovisning av uppdrag om förslag till nationella it-strategier för skolväsendet.¹

Mänskliga rättigheter och icke-diskriminering

Skolverket tar hänsyn till frågor som rör mänskliga rättigheter och icke-diskriminering. I Skolverkets instruktion lyfts vissa grupper och delar av rättigheterna fram. Det gäller barns rättigheter, jämställdhetsperspektivet, funktionshindersperspektivet och nationella minoriteter.

Barnkonsekvensanalys

I genomförandet av uppdraget har ett barnrättsperspektiv beaktats. Förslaget är förenligt med barnkonventionens artiklar och bestämmelsen i 1 kap. 10 § skollagen (2010:800) om att barnets bästa ska vara utgångspunkt i all utbildning. Skolverket bedömer att förslaget är förenligt med barnets bästa.

Jämställdhetsperspektivet, funktionshindersperspektivet och de nationella minoriteterna

I genomförandet av uppdraget har funktionshinders- och jämställdhetsperspektiv beaktats. Dessutom har Skolverket beaktat de nationella minoriteterna i genomförandet.

6. Överensstämmelse med EU-lagstiftning (6 § 6)

Det finns inga EU-bestämmelser specifikt om it-strategier. Däremot finns en rekommendation (2006/962/EG) som Europaparlamentet och Europeiska unionens råd meddelade 2006, där digital kompetens beskrivs som en av åtta nyckelkompetenser för livslångt lärande. Digital kompetens beskrivs som särskilt viktig för självförverkligande och personlig utveckling, aktivt medborgarskap och anställningsbarhet. Nyckelkompetenserna beskrivs också som mycket viktiga för innovation, produktivitet och konkurrenskraftighet samt nödvändiga i ett kunskapssamhälle och för en mer flexibel arbetskraft som snabbare kan anpassa sig efter en föränderlig och tätt sammanlänkad värld. Även OECD (2010) förde i en studie om 'The New Millennium Learners'² fram digitaliseringens allt större betydelse för skolväsendet.

7. Ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser (6 § 7)

Tidpunkt för ikraftträdande är inte angiven i uppdraget.

Skolverket gör bedömningen att implementering i form av bland annat stöd och kompetensutveckling behövs om regeringen beslutar om ändringar i läroplanen för förskolan.

¹ <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3621>

² OECD (2010), *Are the New Millennium Learners Making the Grade?* Educational Research and Innovation, OECD Publishing, Paris.

Skolverket har lyft behov av detta i redovisningen av uppdrag om nationella it-strategier för skolväsendet.³

Kommuner och Landsting

8. En redogörelse för proportionalitetsbedömning enligt 14 kap. 3 § regeringsformen (8 §)

Redan idag kan förskolorna stärka barnens digitala kompetens genom att arbeta aktivt med it-strategier. Genom förslaget tydliggörs förskolans uppdrag. Förslaget bedöms därför inte innebära någon inskränkning av det kommunala självstyret.

9. Om förslagen påverkar kostnaderna eller intäkterna för kommuner eller landsting ska en beräkning av dessa konsekvenser redovisas

Utöver ovan beskrivna kostnader under punkten 5, bedöms föreslagna förändringar inte påverka kostnader eller intäkter för kommuner eller landsting.

Företag

10. Antal berörda företag och vilka branscher de är verksamma i samt storleken på företagen (7 § 1)

De företag som berörs är förskolor med enskilda huvudmän. Enligt Skolverkets statistik fanns det år 2015 totalt 243 enskilda huvudmän för förskolor och 2668 fristående förskoleenheter. Förslagen kan också medföra konsekvenser för leverantörer av olika former av tjänster och produkter riktade till förskolor.

11. Vilken tidsåtgång kan regleringen föra med sig för företagen och vad innebär den för företagens administrativa kostnader (7 § 2)

Regleringen kan innebära en viss extra tidsåtgång för företag och kan innebära vissa ökade administrativa kostnader. Se nedan under punkten 12.

12. Följer några andra kostnader för företagen och vilka förändringar kan de behöva vidta till följd av regleringen (7 § 3)

Förslaget kan komma att påverka kostnaderna för enskilda huvudmän. Om regeringen beslutar om ändringarna uppskattar Skolverket att det för förskollärare och annan personal behövs ett par timmar att läsa in sig på ändringarna i styrdokumentet. Utöver det kan förslaget medföra kostnader för utrustning till förskolor och kompetensutveckling för personal. Kostnaderna beror av vilken digital kompetens och utrustning som idag finns på förskolan. Respektive huvudman behöver göra en bedömning av behovet på förskolorna. Se även redovisning av uppdrag om förslag till nationella it-strategier för skolväsendet.⁴

³ <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3621>

⁴ <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3621>

13. Påverkan på konkurrensförhållanden för företagen (7 § 4)

Regleringen torde inte innebära någon påverkan på företagens konkurrensförhållanden eftersom förslagen till ändringar påverkar alla enskilda huvudmän.

14. Övrig påverkan på företagen (7 § 5)

Regleringen torde inte innebära någon övrig påverkan på företag.

1. Förskolans värdegrund och uppdrag

Grundläggande värden

Förskolan vilar på demokratins grund. Skollagen (2010:800) slår fast att utbildningen i förskolan syftar till att barn ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. En viktig uppgift för förskolan är att förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Var och en som verkar inom förskolan ska främja aktningen för varje människas egenvärde och respekten för vår gemensamma miljö.

Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan könen samt solidaritet med svaga och utsatta är värden som förskolan ska hålla levande i arbetet med barnen.

Värdegrunden uttrycker det etiska förhållningssätt som ska präglade verksamheten. Omsorg om och hänsyn till andra människor, liksom rättvisa och jämställdhet samt egna och andras rättigheter ska lyftas fram och synliggöras i verksamheten. Barn tillägnar sig etiska värden och normer främst genom konkreta upplevelser. Vuxnas förhållningssätt påverkar barns förståelse och respekt för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle och därför är vuxna viktiga som förebilder.

Att hävda grundläggande värden kräver att värderingar tydliggörs i den dagliga verksamheten. Verksamheten ska bedrivas i demokratiska former och därigenom lägga grunden till ett växande ansvar och intresse hos barnen för att de på sikt aktivt ska delta i samhällslivet.

Förståelse och medmänsklighet

Förskolan ska ta till vara och utveckla barnens förmåga till ansvarskänsla och social handlingsberedskap, så att solidaritet och tolerans tidigt grundläggs.

Förskolan ska uppmuntra och stärka barnens medkänsla och inlevelse i andra människors situation. Verksamheten ska präglas av omsorg om individens välbefinnande och utveckling. Inget barn ska i förskolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning hos någon anhörig eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Verksamheten ska syfta till att barnens förmåga till empati och omtanke om andra utvecklas, liksom öppenhet och respekt för skillnader i människors uppfattningar och levnadssätt. Barns behov av att på olika sätt få reflektera över och dela sina tankar om livsfrågor med andra ska stödjas.

Den växande rörligheten över nationsgränserna skapar en kulturell mångfald i förskolan, som ger barnen möjligheter att grundlägga respekt och aktning för varje människa oavsett bakgrund.

Saklighet och allsidighet

Förskolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Varje barn ska ges möjlighet att bilda sig egna uppfattningar och göra val utifrån de egna förutsättningarna. Delaktighet och tilltro till den egna förmågan ska på så vis grundläggas och växa. Alla föräldrar ska med samma förtroende kunna lämna sina barn till förskolan, förvissade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen.

Alla som verkar i förskolan ska hävda de grundläggande värden som anges i skollagen och denna läroplan och klart ta avstånd från det som strider mot dessa värden. Vuxnas sätt att bemöta flickor och pojkar liksom de krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma flickors och pojkars uppfattning om vad som är kvinnligt och manligt. Förskolan ska motverka traditionella könsmonster och könsroller. Flickor och pojkar ska i förskolan ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller.

Skollagen föreskriver att utbildningen i förskolan ska, varhelst den anordnas, vara likvärdig. Normerna för likvärdigheten anges av de nationella målen, och förskolan ska arbeta för att nå dessa mål. Omsorg om det enskilda barnets välbefinnande, trygghet, utveckling och lärande ska präglade arbetet i förskolan. Hänsyn ska tas till barnens olika förutsättningar och behov. Detta innebär att verksamheten inte kan utformas på samma sätt överallt och att förskolans resurser därför inte ska fördelas lika.

Förskolans uppdrag

2016-11-03

Remiss Förskolan

Förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande. Verksamheten ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar. Förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. I samarbete med hemmen ska barnens utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar främjas.

Förskolan ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran, utveckling och växande. Förskolans uppgift innebär att i samarbete med föräldrarna verka för att varje barn får möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar.

Verksamheten ska anpassas till alla barn i förskolan. Barn som tillfälligt eller varaktigt behöver mer stöd och stimulans än andra ska få detta stöd utformat med hänsyn till egna behov och förutsättningar så att de utvecklas så långt som möjligt.

Personalens förmåga att förstå och samspela med barnet och få föräldrarnas förtroende är viktig, så att vistelsen i förskolan blir ett positivt stöd för barn med svårigheter. Alla barn ska få erfara den tillfredsställelse det ger att göra framsteg, övervinna svårigheter och att få uppleva sig vara en tillgång i gruppen. Förskolan ska ta hänsyn till att barn lever i olika livsmiljöer och att barn med de egna erfarenheterna som grund söker förstå och skapa sammanhang och mening. De vuxna ska ge barnen stöd i att utveckla tillit och självförtroende. Barnens nyfikenhet, företagsamhet och intressen ska uppmuntras och deras vilja och lust att lära ska stimuleras. I förskolans uppdrag ingår att såväl utveckla barns förmågor och barns eget kulturskapande som att överföra ett kulturarv – värden, traditioner och historia, språk och kunskaper – från en generation till nästa.

Det svenska samhällets internationalisering ställer höga krav på människors förmåga att leva med och förstå de värden som ligger i en kulturell mångfald. Förskolan är en social och kulturell mötesplats som kan stärka denna förmåga och förbereda barnen för ett liv i ett alltmer internationaliserat samhälle. Medvetenhet om det egna kulturarvet och delaktighet i andras kultur ska bidra till att barnen utvecklar sin förmåga att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. Förskolan kan bidra till att barn som tillhör de nationella minoriteterna och barn med utländsk bakgrund får stöd i att utveckla en flerkulturell tillhörighet.

Förskolan ska erbjuda barnen en trygg miljö som samtidigt utmanar och lockar till lek och aktivitet. Den ska inspirera barnen att utforska omvärlden. I förskolan ska barnen möta vuxna som ser varje barns möjligheter och som engagerar sig i samspelet med både det enskilda barnet och barngruppen.

Förmåga att kunna kommunicera, söka ny kunskap och kunna samarbeta är nödvändig i ett samhälle präglad av ett stort informationsflöde, [ökad digitalisering](#) och [en snabb förändringstakt](#). Förskolan ska lägga grunden till att barnen på sikt kan tillägna sig de kunskaper som utgör den gemensamma referensram som alla i samhället behöver.

Barnen ska få möjligheter att utveckla sin förmåga att iaktta och reflektera. Förskolan ska vara en levande social och kulturell miljö som stimulerar barnen att ta initiativ och som utvecklar deras sociala och kommunikativa kompetens. Barnet ska också ha möjlighet att enskilt fördjupa sig i en fråga och söka svar och lösningar.

Leken är viktig för barns utveckling och lärande. Ett medvetet bruk av leken för att främja varje barns utveckling och lärande ska prägla verksamheten i förskolan. I lekens och det lustfyllda lärandets olika former stimuleras fantasi, inlevelse, kommunikation och förmåga till symboliskt tänkande samt förmåga att samarbeta och lösa problem. Barnet kan i den skapande och gestaltande leken få möjligheter att uttrycka och bearbeta upplevelser, känslor och erfarenheter.

Förskolan ska främja lärande, vilket förutsätter en aktiv diskussion i arbetslaget om innebörden i begreppen kunskap och lärande.

Kunskap är inget entydigt begrepp. Kunskap kommer till uttryck i olika former – såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet – som förutsätter och samspelar med varandra. Verksamheten ska utgå från barnens erfarenhetsvärld, intressen, motivation och drivkraft att söka kunskaper. Barn söker och erövrar kunskap genom lek, socialt samspel, utforskande och skapande, men också genom att iaktta, samtala och reflektera. Med ett temainriktat arbetssätt [och i en rik lärandemiljö, där digitala verktyg och medier är viktiga inslag](#), kan barnens lärande bli mångsidigt och sammanhängande.

Lärandet ska baseras såväl på samspelet mellan vuxna och barn som på att barnen lär av varandra. Barngruppen ska ses som en viktig och aktiv del i utveckling och lärande. Förskolan ska ge barnen stöd i att utveckla en positiv uppfattning om sig själva som lärande och skapande individer. De ska få hjälp att känna tilltro till sin egen förmåga att tänka själva, handla, röra sig och lära sig dvs. bilda sig utifrån olika aspekter såsom intellektuella, språkliga, etiska, praktiska, sinnliga och estetiska.

Barnen ska få stimulans och vägledning av vuxna för att genom egen aktivitet öka sin kompetens och utveckla nya kunskaper och insikter. Detta förhållningssätt förutsätter att olika språk- och kunskapsformer och olika sätt att lära balanseras och bildar en helhet.

Språk och lärande hänger ouplösligt samman liksom språk och identitetsutveckling. Förskolan ska lägga stor vikt vid att stimulera varje barns språkutveckling och uppmuntra och ta till vara barnets nyfikenhet och intresse för den skriftspråkliga världen. Barn med utländsk bakgrund som utvecklar sitt modersmål får bättre möjligheter att lära sig svenska och även utveckla kunskaper inom andra områden. Av skollagen framgår att förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

Att skapa och kommunicera med hjälp av olika uttrycksformer såsom bild, sång och musik, drama, rytmik, dans och rörelse liksom med hjälp av tal- och skriftspråk utgör både innehåll och metod i förskolans strävan att främja barns utveckling och lärande. Detta innebär också att forma, konstruera och nyttja material och teknik.

[Multimedia och informationsteknik - Barnen ska ges möjligheter att använda digitala verktyg och medier kan i förskolan användas i](#) såväl i-skapande processer som i tillämpning.

[Förskolan ska bidra till att barnen utvecklar förståelse för hur digitaliseringen påverkar individen och samhällets utveckling. Barnen ska ges möjlighet att utveckla sin förmåga att använda digital teknik. De ska även ges möjlighet att utveckla ett ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik, för att kunna se konsekvenser av sitt handlande. Förskolan ska därigenom ge barnen förutsättningar att utveckla digital kompetens.](#)

Förskolan ska lägga stor vikt vid miljö- och naturvårdsfrågor. Ett ekologiskt förhållningssätt och en positiv framtidstro ska präglade förskolans verksamhet. Förskolan ska medverka till att barnen tillägnar sig ett varsamt förhållningssätt till natur och miljö och förstår sin delaktighet i naturens kretslopp. Verksamheten ska hjälpa barnen att förstå hur vardagsliv och arbete kan utformas så att det bidrar till en bättre miljö både i nutid och i framtid.

Förskolan ska erbjuda barnen en i förhållande till deras ålder och vistelsetid väl avvägd dagsrytm och miljö. Såväl omvårdnad och omsorg som vila och andra aktiviteter ska vägas samman på ett balanserat sätt.

Barnen ska kunna växla mellan olika aktiviteter under dagen. Verksamheten ska ge utrymme för barnens egna planer, fantasi och kreativitet i lek och lärande såväl inomhus som utomhus. Utomhusvistelsen bör ge möjlighet till lek och andra aktiviteter både i planerad miljö och i naturmiljö.

2. Mål och riktlinjer

Målen anger inriktningen på förskolans arbete och därmed också den förväntade kvalitetsutvecklingen i förskolan.

Riktlinjer för personalen i förskolan anger dels förskollärares ansvar för att arbetet sker i enlighet med målen i läroplanen, dels det ansvar som vilar på var och en i arbetslaget i förskolan. Alla som arbetar i förskolan ska följa de normer och värden som anges i förskolans läroplan och bidra till att förskolans uppdrag genomförs.

2.1 NORMER OCH VÄRDEN

Förskolan ska aktivt och medvetet påverka och stimulera barnen att utveckla förståelse för vårt samhälles gemensamma demokratiska värderingar och efterhand omfatta dem. [Den ökande digitaliseringen medför möjligheter och risker som ska uppmärksammas i förskolans arbete med normer och värden.](#)

Mål

Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar

- förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra,
- sin förmåga att upptäcka, reflektera över och ta ställning till olika etiska dilemman och livsfrågor i vardagen,
- förståelse för att alla människor har lika värde oberoende av social bakgrund och oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionsnedsättning, och
- respekt för allt levande och omsorg om sin närmiljö.

Riktlinjer

Förskollärare ska ansvara för

- att varje barn får sina behov respekterade och tillgodosedda och får uppleva sitt eget värde,
- att förskolan tillämpar ett demokratiskt arbetssätt där barnen aktivt deltar, och
- att det utvecklas normer för arbetet och samvaron i den egna barngruppen.

Arbetslaget ska

- visa respekt för individen och medverka till att det skapas ett demokratiskt klimat i förskolan, där samhörighet och ansvar kan utvecklas och där barnen får möjlighet att visa solidaritet,
- stimulera barnens samspel och hjälpa dem att bearbeta konflikter samt reda ut missförstånd, kompromissa och respektera varandra,
- lyfta fram och problematisera etiska dilemman och livsfrågor,
- göra barnen uppmärksamma på att människor kan ha olika attityder och värderingar som styr deras synpunkter och handlande, [och](#)
- samarbeta med hemmen när det gäller barnens fostran och med föräldrarna diskutera regler och förhållningssätt i förskolan, [och](#)
- [göra barnen uppmärksamma på konsekvenser vid användning av digitala verktyg och medier.](#)

2.2 UTVECKLING OCH LÄRANDE

Förskolans verksamhet ska präglas av en pedagogik där omvårdnad, omsorg, fostran och lärande bildar en helhet. Verksamheten ska genomföras så att den stimulerar och utmanar barnets utveckling och lärande. Miljön ska vara öppen, innehållsrik och inbjudande. Verksamheten ska främja leken, kreativiteten och det lustfyllda lärandet samt ta till vara och stärka barnets intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter.

Verksamheten ska bidra till att barnen utvecklar en förståelse för sig själva och sin omvärld. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra grunden för förskolans verksamhet. Den ska utgå ifrån barnens erfarenheter, intressen, behov och åsikter. Flödet av barnens tankar och idéer ska tas till vara för att skapa mångfald i lärandet.

Mål

Förskolan ska sträva efter att varje barn

- utvecklar sin identitet och känner trygghet i den,
- utvecklar sin nyfikenhet och sin lust samt förmåga att leka och lära,
- utvecklar självständighet och tillit till sin egen förmåga,
- känner delaktighet i sin egen kultur och utvecklar känsla och respekt för andra kulturer,
- utvecklar sin förmåga att fungera enskilt och i grupp, att hantera konflikter och förstå rättigheter och skyldigheter samt ta ansvar för gemensamma regler,
- utvecklar sin motorik, koordinationsförmåga och kroppsuppfattning samt förståelse för vikten av att värna om sin hälsa och sitt välbefinnande,
- tillägnar sig och nyanserar innebörden i begrepp, ser samband och upptäcker nya sätt att förstå sin omvärld,
- utvecklar sin förmåga att lyssna, reflektera och ge uttryck för egna uppfattningar och försöker förstå andras perspektiv,
- utvecklar nyanserat talspråk, ordförråd och begrepp samt sin förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra,
- utvecklar intresse för skriftspråk samt förståelse för symboler och deras kommunikativa funktioner,
- som har ett annat modersmål än svenska utvecklar sin kulturella identitet och sin förmåga att kommunicera såväl på svenska som på sitt modersmål.
- utvecklar intresse för bilder, texter och olika medier samt sin förmåga att använda sig av, tolka och samtala om dessa,
- utvecklar sin skapande förmåga och sin förmåga att förmedla upplevelser, tankar och erfarenheter i många uttrycksformer som lek, bild, rörelse, sång och musik, dans och drama,
- utvecklar sin förståelse för rum, form, läge och riktning och grundläggande egenskaper hos mängder, antal, ordning och talbegrepp samt för mätning, tid och förändring,
- utvecklar sin förmåga att använda matematik för att undersöka, reflektera över och pröva olika lösningar av egna och andras problemställningar,
- utvecklar sin förmåga att urskilja, uttrycka, undersöka och använda matematiska begrepp och samband mellan begrepp,
- utvecklar sin matematiska förmåga att föra och följa resonemang,
- utvecklar intresse och förståelse för naturens olika kretslopp och för hur människor, natur och samhälle påverkar varandra,
- utvecklar sin förståelse för naturvetenskap och samband i naturen, liksom sitt kunnande om växter, djur samt enkla kemiska processer och fysikaliska fenomen,
- utvecklar sin förmåga att urskilja, utforska, dokumentera, ställa frågor om och samtala om naturvetenskap,
- utvecklar sin förmåga att bygga, skapa och konstruera med hjälp av olika tekniker, material och redskap, och
- utvecklar sin förmåga att urskilja teknik i vardagen och utforska hur enkel teknik fungerar i såväl digitala som andra vardagliga sammanhang, och
- utvecklar sin förmåga att använda digitala verktyg och medier för skapande, kommunikation, utveckling och lärande.
- ~~utvecklar sin förmåga att bygga, skapa och konstruera med hjälp av olika tekniker, material och redskap, och~~
- ~~som har ett annat modersmål än svenska utvecklar sin kulturella identitet och sin förmåga att kommunicera såväl på svenska som på sitt modersmål.~~

Riktlinjer

Förskollärare ska ansvara för

- att arbetet i barngruppen genomförs så att barnen
 - ges förutsättningar för utveckling och lärande och samtidigt stimuleras att använda hela sin förmåga,
 - upplever att det är roligt och meningsfullt att lära sig nya saker,
 - ställs inför nya utmaningar som stimulerar lusten att erövra nya färdigheter, erfarenheter och kunskaper,
 - får stöd och stimulans i sin sociala utveckling,
 - ges goda förutsättningar att bygga upp varaktiga relationer och känna sig trygga i gruppen,
 - stimuleras och utmanas i sin språk-och kommunikationsutveckling,
 - stimuleras och utmanas i sin matematiska utveckling,
 - stimuleras och utmanas i sitt intresse för naturvetenskap och teknik,
 - stimuleras och utmanas i att använda digitala verktyg på ett sätt som främjar deras utveckling och lärande.
 - får stöd och stimulans i sin motoriska utveckling, och _____
 - erbjuds en god omsorg med en väl avvägd dagsrytm.

Arbetslaget ska

- samarbeta för att erbjuda en god miljö för utveckling, lek och lärande och särskilt uppmärksamma och hjälpa de barn som av olika skäl behöver stöd i sin utveckling,
- ta vara på barns kunskaper, vetgirighet, vilja och lust att lära samt stärka barns tillit till den egna förmågan,
- ge stimulans och särskilt stöd till de barn som befinner sig i svårigheter av olika slag,
- utmana barns nyfikenhet och begynnande förståelse för språk och kommunikation samt för matematik, naturvetenskap och teknik,
- ge barn möjlighet att utveckla sin förmåga att kommunicera, dokumentera och förmedla upplevelser, erfarenheter, idéer och tankegångar med hjälp av ord, konkret material och bild samt estetiska och andra uttrycksformer, såväl med som utan digitala verktyg,
- ge barn möjlighet att förstå hur egna handlingar kan påverka miljön, och
- ge barn möjlighet att lära känna sin närmiljö och de funktioner som har betydelse för det dagliga livet samt få bekanta sig med det lokala kulturlivet.

2.3 BARNNS INFLYTANDE

I förskolan läggs grunden för att barnen ska förstå vad demokrati är. Barnens sociala utveckling förutsätter att de alltefter förmåga får ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön i förskolan. De behov och intressen som barnen själva på olika sätt ger uttryck för bör ligga till grund för utformningen av miljön och planeringen av verksamheten.

Mål

Förskolan ska sträva efter att varje barn

- utvecklar sin förmåga att uttrycka sina tankar och åsikter och därmed få möjlighet att påverka sin situation,
- utvecklar sin förmåga att ta ansvar för sina egna handlingar och för förskolans miljö, och
- utvecklar sin förmåga att förstå och att handla efter demokratiska principer genom att få delta i olika former av samarbete och beslutsfattande.

Riktlinjer

Förskollärare ska ansvara för

- att alla barn får ett reellt inflytande på arbetssätt och verksamhetens innehåll.

Arbetslaget ska

- verka för att det enskilda barnet utvecklar förmåga och vilja att ta ansvar och utöva inflytande i förskolan,
- verka för att varje barns uppfattningar och åsikter respekteras,
- ta till vara varje barns förmåga och vilja att ta ett allt större ansvar för sig själv och för samvaron i barngruppen,
- verka för att flickor och pojkar får lika stort inflytande över och utrymme i verksamheten, och
- förbereda barnen för delaktighet och ansvar och för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle.

2.4 FÖRSKOLA OCH HEM

Vårdnadshavare har ansvaret för sina barns fostran och utveckling. Förskolan ska komplettera hemmet genom att skapa bästa möjliga förutsättningar för att varje barn ska kunna utvecklas rikt och mångsidigt. Förskolans arbete med barnen ska därför ske i ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen. Föräldrarna ska ha möjlighet att inom ramen för de nationella målen vara med och påverka verksamheten i förskolan. Att förskolan är tydlig i fråga om mål och innehåll är därför en förutsättning för barnens och föräldrarnas möjligheter till inflytande.

Riktlinjer

Förskollärare ska ansvara för

- att varje barn tillsammans med sina föräldrar får en god introduktion i förskolan,
- att ge föräldrarna möjligheter till delaktighet i verksamheten och att utöva inflytande över hur målen konkretiseras i den pedagogiska planeringen,
- utvecklingssamtalens innehåll, utformning och genomförande, och
- att vårdnadshavare är delaktiga i utvärderingen av verksamheten.

Arbetslaget ska

- visa respekt för föräldrarna och känna ansvar för att det utvecklas en tillitsfull relation mellan förskolans personal och barnens familjer,
- föra fortlöpande samtal med barnens vårdnadshavare om barnens trivsel, utveckling och lärande både i och utanför förskolan samt genomföra utvecklingssamtal minst en gång varje år, och
- beakta föräldrarnas synpunkter när det gäller planering och genomförande av verksamheten.

2.5 SAMVERKAN MED FÖRSKOLEKLASSEN, SKOLAN OCH FRITIDSHEMMET (Ny formulering av 2:5 från och med 1/7 2016)

Förskolan ska sträva efter att nå ett förtroendefullt samarbete med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet för att stödja barnens allsidiga utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv. Samarbetet ska utgå från de nationella och lokala mål och riktlinjer som gäller för respektive verksamhet.

När barnets övergång till de nya verksamheterna närmar sig har förskolan den särskilda uppgiften att finna former för att avrunda och avsluta förskoleperioden. Vid övergången till nya verksamheter ska särskild uppmärksamhet ägnas de barn som behöver särskilt stöd.

Riktlinjer

Förskollärare ska ansvara för

- att samverkan sker med personalen i förskoleklass, skola och fritidshem för att stödja barnens övergång till dessa verksamheter.

Arbetslaget ska

- ~~• utbyta kunskaper och erfarenheter med personalen i förskoleklass, skola och fritidshem samt samverka med dem, och~~
- ~~• tillsammans med personalen i förskoleklass, skola och fritidshem uppmärksamma varje barns behov av stöd och stimulans.~~

2.6 UPPFÖLJNING, UTVÄRDERING OCH UTVECKLING

Förskolans kvalitet ska kontinuerligt och systematiskt dokumenteras, följas upp, utvärderas och utvecklas. För att utvärdera förskolans kvalitet och skapa goda villkor för lärande behöver barns utveckling och lärande följas, dokumenteras och analyseras. För att stödja och utmana barn i deras lärande behövs kunskap om varje barns erfarenheter, kunnande och delaktighet samt inflytande över och intresse för de olika målområdena. Det behövs också kunskap om hur barns utforskande, frågor, erfarenheter och engagemang tas till vara i verksamheten, hur deras kunnande förändras samt när de upplever verksamheten som intressant, rolig och meningsfull.

Syftet med utvärdering är att få kunskap om hur förskolans kvalitet, dvs. verksamhetens organisation, innehåll och genomförande kan utvecklas så att varje barn ges bästa möjliga förutsättningar för utveckling och lärande. Det handlar ytterst om att utveckla bättre arbetsprocesser, kunna bedöma om arbetet sker i enlighet med målen och undersöka vilka åtgärder som behöver vidtas för att förbättra förutsättningarna för barn att lära, utvecklas, känna sig trygga och ha roligt i förskolan. Det är analyserna av utvärderingens resultat som pekar ut väsentliga utvecklingsområden. All form av utvärdering ska utgå från ett tydligt barnperspektiv. Barn och föräldrar ska vara delaktiga i utvärdering och deras röster ska lyftas fram.

Riktlinjer

Förskollärare ska ansvara för

- att varje barns utveckling och lärande kontinuerligt och systematiskt dokumenteras, följs upp och analyseras för att det ska vara möjligt att utvärdera hur förskolan tillgodoser barnens möjligheter att utvecklas och lära i enlighet med läroplanens mål och intentioner,
- att dokumentation, uppföljning, utvärdering och analys omfattar hur läroplansmålen integreras med varandra i det pedagogiska arbetet,
- att verksamheten i sin helhet, dvs. dess förutsättningar, organisation, struktur, innehåll, aktiviteter och pedagogiska processer dokumenteras, följs upp och utvärderas,
- att dokumentation, uppföljning och analys omfattar hur barns förmågor och kunnande kontinuerligt förändras inom målområdena i förhållande till de förutsättningar för utveckling och lärande som förskolan bidrar med,
- att utvärderingsmetoder, hur dokumentation och utvärderingar används och påverkar verksamhetens innehåll och arbetssätt samt barns möjligheter att utvecklas och lära inom samtliga målområden kritiskt granskas, och
- att resultat av dokumentation, uppföljningar och utvärderingar i det systematiska kvalitetsarbetet används för att utveckla förskolans kvalitet och därmed barns möjligheter till utveckling och lärande.

Arbetslaget ska

- kontinuerligt och systematiskt dokumentera, följa upp och analysera varje barns utveckling och lärande samt utvärdera hur förskolan tillgodoser barnens möjligheter att utvecklas och lära i enlighet med läroplanens mål och intentioner,
- använda olika former av dokumentation och utvärdering som ger kunskaper om förutsättningarna för barns utveckling och lärande i verksamheten samt gör det möjligt att följa barns förändrade kunnande inom olika målområden,
- dokumentera, följa upp och analysera
 - kommunikation och samspel med och mellan barn, barns delaktighet och inflytande samt vid vilka tillfällen som barnen upplever verksamheten som intressant, meningsfull och rolig,
 - hur barns förmågor och kunnande kontinuerligt förändras inom målområdena i förhållande till de förutsättningar för utveckling och lärande som förskolan bidrar med,
- dokumentera, följa upp, utvärdera och utveckla
 - barns delaktighet och inflytande i dokumentation och utvärderingar, vad och hur barn har möjlighet att påverka och hur deras perspektiv, utforskande, frågor och idéer tas till vara, och

- föräldrars inflytande i utvärderingar, vad och hur de har möjlighet att påverka samt hur deras perspektiv tas till vara.

2.7 FÖRSKOLECHEFENS ANSVAR

Som pedagogisk ledare och chef för förskollärare, barnskötare och övrig personal i förskolan har förskolechefen det övergripande ansvaret för att verksamheten bedrivs i enlighet med målen i läroplanen och uppdraget i dess helhet. Förskolechefen har ansvaret för förskolans kvalitet och har därvid, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

- systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp, utvärdera och utveckla verksamheten,
- det systematiska kvalitetsarbetet genomförs under medverkan av förskollärare, barnskötare och övrig personal samt för att erbjuda barnens vårdnadshavare möjlighet till deltagande i kvalitetsarbetet,
- förskolans arbetsformer utvecklas så att barnens aktiva inflytande gynnas,
- förskolans lärandemiljöverksamheten utformas så att barnen får tillgång till en rik och lärandemiljö, och material med såväl digitala som andra läromedel, för utveckling och lärande,
- verksamheten utformas så att barn får det särskilda stöd och den hjälp och de utmaningar de behöver,
- upprätta, genomföra, följa upp och utvärdera förskolans handlingsprogram för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling, såsom mobbning och rasistiska beteenden bland barn och anställda,
- formerna för samarbete mellan förskolan och hemmen utvecklas och att föräldrarna får information om förskolans mål och sätt att arbeta,
- samarbetsformer utvecklas med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet och att samverka kommer till stånd för att skapa förutsättningar för en samsyn och ett förtroendefullt samarbete, och
- personalen kontinuerligt får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla verksamheten.